

Az innovatív projektek alkalmazhatóságának és létjogosultságának ügyféloldali értelmezése

Dr. habil. Csiszárík-Kocsir Ágnes

Egyetemi docens, Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar,
kocsir.agnes@kgk.uni-obuda.hu

Absztrakt: A projektek olyan egyedi, újszerű, konkrét célokat megvalósító tevékenységek sorozatai, amelyek újdonság tartalmuk és egyediségük miatt nem illenek be egy vállalat normál tevékenységének körébe. A projektek azért jönnek létre, hogy egy konkrét igényt, és szükségletet elégítsenek ki, valamint válaszoljanak a mikro- és a makrokörnyezet kihívásaira és feladataira. A projektek céljának, azaz scope-jának a megfogalmazása kulcsfontosságú a projektsiker érdekében. A projektsiker meghatározásának számos definíciója létezik, de a jelen tanulmányban úgy értelmezzük azt, hogy az a felhasználói elégedettséggel lesz egyenértékű. Ha egy projekt a felhasználók körében elégedettséget vált ki, akkor annak a cél meghatározása megfelelő volt, és találkozott az előzetesen megfogalmazott igényekkel. Jelen tanulmány a Project Management Institute (PMI) 2021-es top 50-es projekt listájáról kiválasztott négy projektet vizsgálja meg felhasználói oldalról, a potenciális igénybevevők véleményének és megítélésének figyelembevételével. A tanulmányban bemutatott négy kiemelt projekt külön-külön is számos tapasztalatot és üzenetet hordoz, de a potenciális végfelhasználók megítélésével kiegészítve mindenképpen üzenetértékű a jövőbeli hasonló projektek tervezése során.

Kulcsszavak: megaprojekt, projekt terjedelem, felhasználói elégedettség, stakeholderek

1 Szakirodalmi áttekintés

Az innováció fontos tényezője a társadalmi és gazdasági fejlődésnek. Az innováció lehetővé teszi, hogy egy szervezet, vagy akár egy nemzetgazdaság új és egyedülálló termékeket, szolgáltatásokat, infrastruktúrát hozzon létre (Csiszárík-Kocsir – Dobos, 2022), így ezáltal hajtóereje a gazdasági növekedésnek is (Varga, 2021; Csiszárík-Kocsir - Varga, 2023). Új termékek és szolgáltatások létrehozása új munkahelyeket teremt, növeli a termelékenységet és hozzájárul a gazdaság fejlődéséhez (Garai-Fodor et al., 2023)(Varga, 2023). Az innováció révén új technológiák, eszközök és fejlesztések jönnek létre, amelyek javíthatják az emberek életminőségét, a fenntartható fejlődés irányába mutatva, újszerű ismeretek és kompetenciák fontosságát helyezve előtérbe (Garai-Fodor, Popovics, 2022). Új

környezetbarát technológiák és megoldások kifejlesztése segíthet csökkenteni a környezeti terhelést és elősegítheti a környezet megóvását célzó akciókat (Johnson et.al, 2004). Mindezek mellett az innováció folyamatosan előre viszi az emberi tudást és technológiát. Az új felfedezések és fejlesztések inspirálják a további kutatásokat és fejlesztéseket, amelyek újabb és újabb innovációkat eredményeznek, melyekre az elmúlt évek történései alapján égető szükség mutatkozik (Garai-Fodor, 2022; 2023). Az innovációk egyben ahhoz is megfelelő eszköznek bizonyulnak, hogy a gazdasági szereplők hamarabb eszméljenek a válságok negatív hatásai alól. Egy-egy sikeres ötlet vagy fejlesztés elősegítheti a válságból való gyorsabb kilábalást, egy kedvezőtlen üzleti időszakból hamarabb lehet kitörni egy sikeres innováció piacra vitelével. Így azt mondhatjuk, hogy az innováció a válságra való reagálás egyik leghatékonyabb eszköze is egyben (Varga et. al, 2022).

Az innovációk megnyilvánulási formáját jelentik a projektek. A projekt egy olyan időszakos tevékenység vagy kezdeményezés, amelynek célja egy konkrét eredmény elérése, meghatározott célok és határidők szerint. A projektek általában egyszeri és egyedi feladatok, amelyeket meghatározott erőforrásokkal (emberi erőforrások, anyagok és pénzügyi források), valamint tevékenységek sorozatával hajtanak végre. A projektek terjedelme (scope-ja) olyan folyamatokat és tényezőket foglal össze, melyek ahhoz kelljenek, hogy a projektünk sikeres legyen. A projektsikert egyértelműen a végfelhasználók, a stakeholderek elégedettsége mentén lehet definiálni. A scope mindazon termékek és szolgáltatások köre, amelyeket a projekt során elő kell állítani, azaz maga a projekt is ezek elérésére vállalkozik. A scope a projektek egy fontos eleme, a vasháromszög (projektháromszög) meghatározó eleme az idő és a költség mellett. A scope teljesülése mentén lehet mérni az ügyfélelégedettséget és a projektsiker szintjét. A scope definiálásnak két aspektusáról kell beszélni (PMI, 2017):

- projekt scope – amely nem más, mint a leszállítandó eredmény, termék, szolgáltatás előállításának folyamata, valamint a
- product (termék) scope – minden olyan fontos jellemző, amely meghatározza magát a terméket vagy szolgáltatást.

A jövőben, a környezet és a körülmények változása miatt az ügyfelek azokat a projekteket fogják sikeresnek tekinteni, amelyek a szükségleteiket kielégítik, nem pedig azokat, melyek megfelelnek az előzetes specifikációknak. A projekt élettartama alatt az igények változhatnak, emiatt fontos az ügyfeligények folyamatos monitorozása (Neal, 1995). A projektterjedelem hiányos meghatározása akkor fordul elő, amikor egy vagy több érdekelt fél igényeit nem, vagy az indokoltnál alacsonyabb súllyal szerepeltetik (Sharma – Lutcham, 2006). Ha nem tisztázzák időben az érdekelt felek elvárásait, figyelmen kívül hagyják a kockázatokat, akkor ez ismét a projekt sikertelenségének veszélyét erősíti (Atkinson et. al, 2006). Azt mondhatjuk, hogy a projektek elemzése során sok esetben stratégiai jellegű kérdések merülnek fel, amelyek között megjelennek a célok, elvárások és az érintettek vizsgálata is (Varga, 2017).

A projekt sikerességét a projekt mérőszámaként értelmezzük. A projektsiker összetett és komplex, nem lehet kijelölni a definíció megalkotásánál egy olyan egyértelmű értéket, amely teljesülése esetén egy projekt sikeresnek mondható. Nagyon fontos az ügyfelek, és a stakeholderek elégedettsége, ami csak pontos és folyamatosan monitorozott terjedelemben (scope) meghatározással valósítható meg. A projektsiker értelmezése egyértelműen szubjektív. Addig, amíg az egyik stakeholder az adott projektet sikeresnek mondja, mert találkozik az elvárásaival, addig a másik úgy érzi, hogy az közelében sincsen annak (Varga & Csiszárík-Kocsir, 2017)(Varga & Csiszárík-Kocsit, 2019). Éppen ezért több kutató, köztük Shenhar szerzőtársaival (2001) is próbálkozott a projekt siker definiálásával:

- időbeli, költségvetésbeli, valamint az egyéb követelmények teljesülése,
- az ügyfélre gyakorolt hatás,
- a végrehajtó szervezetre gyakorolt hatás, és
- a jövőre gyakorolt hatás dimenziójában.

Ha a projektek fenntarthatóságát kívánjuk vizsgálni és elemezni, akkor fontos kijelenteni azt, hogy számos, a témával foglalkozó tanulmány nem definiálja annak egyértelmű tartalmát. A fenntarthatóság alatt a korábbi szakirodalmak inkább a projektek révén megvalósuló eredmények időbeli továbbvitelét értik (Scheirer, 2005). Ez az értelmezés magában foglalja az időszerűséget, az anyagi fenntarthatóságot, de akár a környezeti fenntarthatóságot is. Kétségtárgyi, hogy a fenntarthatóság magában foglal egy innovációs vonalat is, a fenntartható innováció fogalmának bevezetésével. Napjaink szóhasználatába a fenntarthatóság környezeti szempontú értelmezése épült be leginkább. E vélekedést kezdi a projektgazdák is egyre jobban beépíteni a projektek scope-jának meghatározásába, így annak fontos elemévé vált a stakeholderek elégedettség növelése szempontjából.

2 Anyag és módszer

A jelen tanulmányban bemutatott két projekt a Projektmenedzsment Intézet (PMI) által közzétett 2021-es kiemelt projekteket bemutató lista szereplői (PMI, 2021). A kiválasztott projektek értékelése a hétköznapi emberek, mint felhasználók szemszögéből kerül bemutatásra. A mintába való bekerülésnél nem volt előfeltétel sem az iskolai végzettség, sem a korábbi projektmenedzsment ismeret, így az értékelés alapjául szolgáló kérdőívet bárki kitölthette. A válaszadók feladata az volt, hogy értékeljék a kiválasztott projektet a projekt terjedelmének néhány tényezője alapján. A válaszadók a tényezőket egy 1-től 4-ig terjedő skálán értékelték, ahol az 1-es érték a tényező nagyon gyenge, a 4-es érték pedig a tényező nagyon erős mivoltát jelentette. Ezt követően az is felmérésre került, hogy a válaszadók hogyan értéklik a projektet összességében egy 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az egyes 1-es érték a leggyengébb, az 5-ös érték pedig a legjobb értékelést jelentette. Végül az is a vizsgálat tárgya volt, hogy van-e összefüggés az adott jellemző valamint a projekt általános értékelése között. A kérdőívet 198-an töltötték ki, azonban ebből csak 172

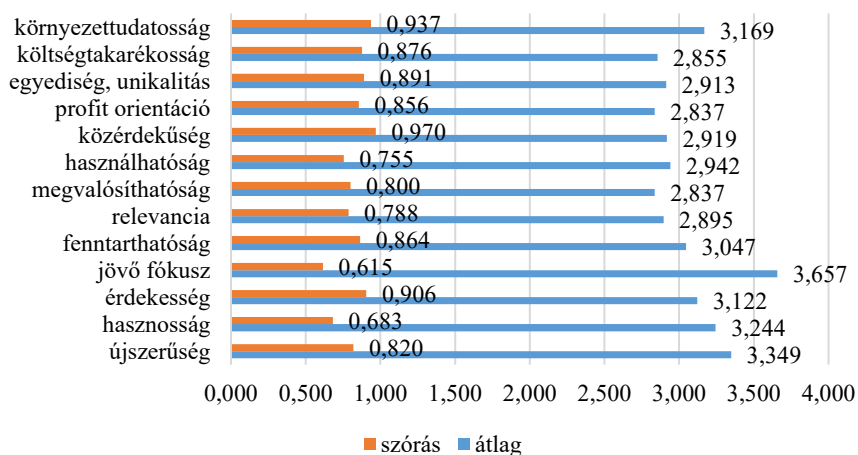
válasz volt teljes mértékben értékelhető. A kutatás során 14 darab projektet értékelték a válaszadók, melyek között kiemelt közlekedési, környezetvédelmi, energiagazdálkodási, digitalizációs és építészeti projektek egyaránt szerepeltek. A mintában szereplő válaszadók 39,5%-a felsőfokú, míg a 60,5%-uk középfokú végzettséggel bír. A válaszadók 12,2%-a az Y, 23,3%-a az X, valamint a 64,5%-uk a Z generáció tagja. Az adatfelvétel 2022 áprilisában és májusában történt meg. A 2022-es adatfelvételt egy 2023-as felmérés követte, melynek eredményeit a jövőben kívánom publikálni.

3 Eredmények

3.1 A Sand Dollar projekt felhasználói értékelése

A homokdóllár az első, kormány által támogatott digitális valuta. A pénzeszköz létrehozása mögött az az indíték húzódott meg, hogy a Bahamák, mint szigetcsoport több mint 30 szigetből álló egység, ahol a készpénz szállítása kifejezetten veszélyesnek minősült a szállítmányokat ért atrocitások miatt. További cél volt a turizmus biztonságának a garantálása is, a digitális valuta segítségével. Maga a valuta bevezetése az első kormányzati támogatású, blokklánc alapú digitális valuta. A homokdóllár segítségével a polgárok elektronikusan fogadhatnak és teljesíthetnek fizetéseket egy számukra létrehozott digitális pénztárcából. Mindehhez elég a mobiltelefonjuk, vagy teljesíthetik ezeket a tranzakciókat egy fizikailag létező fizetési kártya segítségével is. A projekt maga 2018-ban indult jelentős banki ellenállás mellett. A projekt jövőbeli célja az, hogy az így létrehozott digitális fizetőeszköz teljes mértékben beintegrálódjon a bahamai turizmusba. Cél az, hogy fizetőeszközt széles körben fogadják el a szállodák, a taxi társaságok, a hajózási szolgáltatók, az utazásszervezők, és lehessen vele fizetni a kiemelt látványosságoknál is. A homokdóllár projekt más országok számára is tanulsággal szolgálhat. Most is vannak olyan országok, mint például Kína és Svédország, ahol digitális valuták a tesztelnek, számukra is érdekes lehet a projektből levonható tanulságok sora. A projektbe a Mastercard is betársult, amely az állammal együttműködve előre fizetett kártyákat bocsátott ki, amellyel a felhasználók a homokdóllárt bahamai dollárra tudják átváltani, és ezzel bárhol fizetni képesek.

A kutatás során arra voltam kíváncsi, hogy a projekterjedelmet mely jellemzőit hogyan értékelik egy négyfokozatú skála segítségével. A legmagasabb értékelést a jövőfókusz kapta, itt 3,66-os értéket adtak átlagban a válaszadók. Ezenkívül kiemelendő még az újszerűség, a maga 3,35-ös értékével, valamint kiemelendő még a hasznosság (3,24), valamint a környezettudatosság (3,17) fogalma is. Az összes többi érték többnyire hármas érték alatt szerepel, de 2,5 alá egyetlen jellemző sem csökkent. Mindez azt mutatja, hogy pozitívan fogadták a potenciális jövőbeli felhasználók a kezdeményezést, és annak terjedelmét kiemelkedő helyre sorolták.



1. ábra: A homokdóllár projekterjedelmének értékelése az egyes tényezők mentén

Forrás: saját kutatás, 2022, N = 172

A továbbiakban arra is kíváncsi voltam, hogy az adott projekt terjedelmének egyes jellemzői mennyire befolyásolja azt, hogy a végfelhasználók hogyan értelmezik, és hogyan értékelik a projektet összességében véve. Az összefüggés megállapításához varianciaanalízist alkalmaztam ANOVA módszer segítségével. A lent látható táblázatban egyértelművé válik, hogy a vizsgált terjedelm jellemzők közül mindösszesen két esetben (profit orientáció, megvalósíthatóság) nem volt kimutatható kapcsolat a projekt összességében vett értékelése, és az adott jellemző minősítése között. Tehát nagyon fontos az, hogy a potenciális végfelhasználókat összességében nyerve meg az adott projekt, lássák annak jellemzőit, mondanivalóját azért, hogy az egyes jellemzőket részleteiben is pozitívan értékeljék. A most bemutatott projekt egy kifejezetten innovatív kezdeményezés, amely megfelel a 21. század tendenciáinak. Mivel a kitöltők döntő többségében fiatalok voltak, akik a Z generációba tartoznak, nem meglepő az, hogy ilyen összefüggések láthatók a projekt tekintetében.

Vállalkozásfejlesztés a XXI. században 2023/1. kötet
Kihívások és lehetőségek a gazdaság eltérő szegmenseinél interdiszciplináris megközelítésben

		Négyzetek összege	df	Négyzetek átlaga	F	Sig.
újszerűség	csoporthoz	11,943	4	2,986	4,835	0,001
	csoporthoz belül	103,126	167	0,618		
	Total	115,070	171			
hasznosság	csoporthoz	23,296	4	5,824	17,231	0,000
	csoporthoz belül	56,448	167	0,338		
	Total	79,744	171			
érdeklődés	csoporthoz	20,801	4	5,200	7,259	0,000
	csoporthoz belül	119,635	167	0,716		
	Total	140,436	171			
jövőfókusz	csoporthoz	9,457	4	2,364	7,139	0,000
	csoporthoz belül	55,305	167	0,331		
	Total	64,762	171			
fenntarthatóság	csoporthoz	16,629	4	4,157	6,255	0,000
	csoporthoz belül	110,998	167	0,665		
	Total	127,628	171			
relevancia	csoporthoz	20,176	4	5,044	9,801	0,000
	csoporthoz belül	85,941	167	0,515		
	Total	106,116	171			
megvalósít- hatóság	csoporthoz	5,470	4	1,368	2,197	0,072
	csoporthoz belül	103,972	167	0,623		
	Total	109,442	171			
használhatóság	csoporthoz	11,146	4	2,786	5,394	0,000
	csoporthoz belül	86,273	167	0,517		
	Total	97,419	171			
közérdeklődés	csoporthoz	23,236	4	5,809	7,049	0,000
	csoporthoz belül	137,625	167	0,824		
	Total	160,860	171			
profit orientáció	csoporthoz	4,977	4	1,244	1,725	0,147
	csoporthoz belül	120,465	167	0,721		
	Total	125,442	171			
egység, unikalitás	csoporthoz	16,161	4	4,040	5,645	0,000
	csoporthoz belül	119,531	167	0,716		
	Total	135,692	171			
költség- takaréklóság	csoporthoz	14,348	4	3,587	5,119	0,001
	csoporthoz belül	117,018	167	0,701		
	Total	131,366	171			
környezet- tudatlóság	csoporthoz	15,315	4	3,829	4,744	0,001
	csoporthoz belül	134,795	167	0,807		
	Total	150,110	171			

1. táblázat: A homokdóllár projekt terjedelmének megítélése és a projekt összességében vett értékelése közötti összefüggés

Forrás: saját kutatás, 2022, N = 172

3.2 A Kings of Leon zenekar NFT projektjének felhasználói értékelése

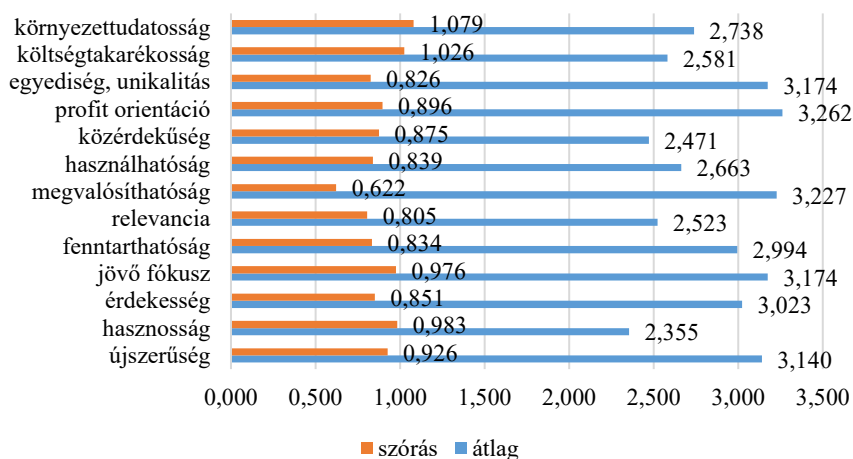
Az NFT képhez, animációhoz, videóhoz, hangfájlhoz kapcsolt kódsor, mely az eredetiség igazolására szolgál, a kriptopénzekhez hasonló digitális eszközök, de mennyiségük sokkal korlátozottabb, emiatt keresettek és egyediek. A 2020-ban megjelent koronavírus járvány miatt tömegessé vált koncert lemondások nagyon nehéz helyzetbe sodorták az előadóművészeket, a zenekarokat egyaránt. A Kings of Leon zenekar volt az első nagy zenei előadó, aki albumot kínált NFT formátumban a túlélés jegyében. A „When You See Yourself” című album tartalma 2021 elején készült el, és március 5-től kezdve háromféle tokenet tettek elérhetővé a rajongók számára (PMI, 2021):

- Az első egy 50 dolláros token volt, amely egy speciálisan veretett albumcsomagot kínált, továbbfejlesztett médiaelemekkel, a zene digitális letöltésével és egy limitált példányszámú bakelitlemezzel,
- A második hat, kidolgozott audiovizuális művészeti készletet tartalmazott, amelyek ára 95 és 2500 USD között mozgott,
- Végül a csapat 18 "aranyjegy" értékjegyet is készített, amelyek négy első soros jegyet tartalmaztak a Kings of Leon minden egyes koncertjére a jelenlegi és a jövőbeli turnékra, valamint backstage belépőket, portást, sofőrt, és egyéb VIP-élményeket (ebből hatot értékesítettek, a többi egy páncláda helyezették el, hogy felértékelődjön az ára) – 2 m dollárteladományozott,

A rajongók kezdenek hozzászólni a kriptotárcák használatához, így készek az eszközök cseréjére és megosztására. Ez egyre inkább kezd általánossá válni, ami az iparág ilyen szempontú mentsvárának bizonyul a hasonló helyzetek esetén. A kezdeményezés sikeréhez az is hozzájárul, hogy a rajongóknak 20 éve nem volt mit megvenniük, kivéve talán egy jegyet vagy egy pólót. Most tehát a rajongók kaptak valamit, amit megvásárolhatnak egy digitális univerzumban, ami különösen a fiatalabb generáció számára kiemelten fontos és vonzó.

Jelen esetben is arra kértem a válaszadókat, hogy értékeljék az adott projektet a projektterjedeleme egydimenziós mentén. Az értékelést egytől négyig terjedő skálán kellett elvégezniük a felmérésben résztvevőknek, ahol a négyes érték a skála tetejét jelentette. A kapott eredmények alapján elmondható, hogy a legnagyobb átlag értéket, azaz a legmagasabb pontszámot a projekt profitorientációja kapta (3,262). Ezt követte a megvalósíthatóság, majd a projekt egyedisége, és nagyjából ugyan ezen értékkel a projekt jövőfókusz. Szintén hármas érték feletti átlagot mutatott a projekt újszerűsége is, valamint annak érdekessége. Az összes többi érték hármas átlag érték alatti, de kettes átlag érték feletti eredményt mutatott. Legkevésbé tartották a projektet hasznosnak a válaszadók (2,355) valamint a lista végétől felfelé haladva a közérdekűség (2,471), valamint a projekt relevanciája (2,523). Mindebből az következik, hogy a projekt újdonság értékét egyértelműen felismerték a válaszadók, de azt inkább bevételszerzési célúnak tartották, amit a

terjedelem egy-egy szavas jellemzője is megmutatott a kapott szövegek alapján. Kevésbé tartották a projektet fenntarthatónak, környezettudatosnak, valamint használhatónak, és költségtakarékosság szempontjából sem nyerte el a válaszadók egyértelmű támogatását.



2. ábra: A Kings of Leon zenekar NFT projekt terjedelmének értékelése az egyes tényezők mentén
 Forrás: saját kutatás, 2022, N = 172

Az NFT projekt esetében is kíváncsi voltam arra, hogy a projekt összességében vett értékelése hogyan befolyásolja a projektterjedelem egyes jellemzőinek a megítélését, amelyhez ismételt varianciaanalízist alkalmaztam. Jelen esetben, mivel a projekt végterméke egy nem sokak által ismert újdonság, kevésbé egyértelműek a kölcsönhatások. Magának az NFT-nek a lényegét még sokan nem értik, és nem is ismerik, ami miatt nem is tudják egyértelműen meghatározni annak a jelentőségét. Jelen esetben kevesebb tényezőre hat a projekt összességében vett megítélése, amit a lenti táblázat eredményei is mutatnak. A projektminősítés nem befolyásolja a környezettudatosság, a megvalósíthatóság, a relevancia, valamint az újszerűség értékét, azonban az összes többi tényezőre hatással van.

Vállalkozásfejlesztés a XXI. században 2023/1. kötet
Kihívások és lehetőségek a gazdaság eltérő szegmenseinél interdiszciplináris megközelítésben

		Négyzetek összege	df	Négyzetek átlaga	F	Sig.
újszerűség	csoporthoz	6,491	4	1,623	1,933	0,107
	csoporthoz belül	140,160	167	0,839		
	Total	146,651	171			
hasznosság	csoporthoz	26,690	4	6,673	8,035	0,000
	csoporthoz belül	138,676	167	0,830		
	Total	165,366	171			
érdeklődés	csoporthoz	34,058	4	8,514	15,825	0,000
	csoporthoz belül	89,849	167	0,538		
	Total	123,907	171			
jövőfókusz	csoporthoz	30,031	4	7,508	9,446	0,000
	csoporthoz belül	132,736	167	0,795		
	Total	162,767	171			
fenntarthatóság	csoporthoz	21,045	4	5,261	8,970	0,000
	csoporthoz belül	97,950	167	0,587		
	Total	118,994	171			
relevancia	csoporthoz	4,048	4	1,012	1,582	0,181
	csoporthoz belül	106,859	167	0,640		
	Total	110,907	171			
megvalósít- hatóság	csoporthoz	2,851	4	0,713	1,880	0,116
	csoporthoz belül	63,306	167	0,379		
	Total	66,157	171			
használhatóság	csoporthoz	22,751	4	5,688	9,723	0,000
	csoporthoz belül	97,691	167	0,585		
	Total	120,442	171			
közérdeklődés	csoporthoz	9,421	4	2,355	3,239	0,014
	csoporthoz belül	121,434	167	0,727		
	Total	130,855	171			
profit orientáció	csoporthoz	16,444	4	4,111	5,684	0,000
	csoporthoz belül	120,783	167	0,723		
	Total	137,227	171			
egység, unikáltság	csoporthoz	10,501	4	2,625	4,126	0,003
	csoporthoz belül	106,267	167	0,636		
	Total	116,767	171			
költség- takaréklóság	csoporthoz	25,957	4	6,489	7,041	0,000
	csoporthoz belül	153,904	167	0,922		
	Total	179,860	171			
környezet- tudatlóság	csoporthoz	5,469	4	1,367	1,178	0,322
	Within Groups	193,758	167	1,160		
	Total	199,227	171			

2. táblázat: A Kings of Leon zenekar NFT projekt terjedelmének megítélése és a projekt összességében vett értékelése közötti összefüggés
Forrás: saját kutatás, 2022, N = 172

Következtetések

A 21. század számos újítást és innovációt hozott az életünkbe. Ezen innovációs törekvéseknek hatalmas löketet adott a 2020-ban berobbanó járványhelyzet, ami a digitalizációs megoldások indikátora, kiváltója lett. Az újszerű kihívásokra adandó újszerű válaszok nem csak a vállalkozások szféráját, hanem a nemzetgazdaságokat, a banki szektort is válaszokra kényszerítették. A túlélés alapvető fontosságú lett minden szervezetben. A jelen tanulmányban bemutatott projektek éppen ezen törekvések végtermékeit vizsgálja, amelyeket a 21. századi megváltozott körülmények, kényszerhelyzetek hívtak életre. Összességében elmondható a kapott eredmények alapján, hogy a végfelhasználók megnyerése jelen esetben is, mint minden más projekt esetén is kulcsfontosságú. A végfelhasználók első benyomása meghatározza a projekt további jellemzőinek minősítését, értékelését így annak elfogadását. Ezért nagyon fontos, hogy a végfelhasználók, akik a projekt végterméket használni fogják, kellően meg legyenek szólítva, amelyre a különböző közösségi média felületek is kiváló platformot jelentenek. Fontos, hogy a felhasználók megértsék a projekt lényegét, lássák annak rájuk pozitív hatással bíró részeit annak érdekében, hogy elfogadják, és használják azt. A két vizsgát projekt alapján látható, hogy azok a projektek, amelyek egyértelműen a felhasználói igényekre vannak szabva, és szélesebb társadalmi érdekeket szolgálnak, sokkal pozitívabb megítélés alá esnek, mint azok a projektek, amelyek csak a felhasználók egy kis részére összpontosítanak. Ezért célszerű úgy tervezni a projekteket, hogy kellő mértékben legyen megszólítva felhasználók szélesebb köre, feltérképezve a trendeket és az elvárásokat, így számíthatunk arra, hogy a projekt az elfogadottságából adódóan sikeres, és hosszútávon használható, fenntartható lesz.

Felhasznált irodalom

- [1] Atkinson, R., Crawford, L., Ward, S. (2006). Fundamental uncertainties in projects and the scope of project management. *International Journal of Project Management*, 24(8), pp. 687-698.
- [2] Csiszárík-Kocsir, Á., Varga, J. (2023). Innovation and factors leading to innovative behaviour according to Hungarian businesses. In: Szakál, A. (szerk.) *IEEE 17th International Symposium on Applied Computational Intelligence and Informatics SACI (2023): Proceedings*, IEEE Hungary Section, pp. 291-297.
- [3] Csiszárík-Kocsir, Á., Dobos, O. (2022). Hungarian SMEs' role and opinion about research, development and innovation projects. In: Szakál, A. (szerk.) *IEEE 20th Jubilee International Symposium on Intelligent Systems and Informatics (SISY 2022)*, pp. 199-203.
- [4] Garai-Fodor, M. (2022): The Impact of the Coronavirus on Competence, from a Generation-Specific Perspective. *Acta Polytechnica Hungarica*, 19(8), pp.111-125.

- [5] Garai-Fodor, M. (2023). Digitalisation trends based on consumer research. IEEE 17th International Symposium on Applied Computational Intelligence and Informatics SACI 2023. Proceedings. Budapest. IEEE Hungary Section, pp.349-352.
- [6] Garai-Fodor, M.; Popovics, A. (2022): Changes in Food Consumption Patterns in Hungary, with Special Regard to Hungarian Food. *Acta Polytechnica Hungarica* 19: 8 pp. 187-204., 18 p. (2022)
- [7] Garai-Fodor, M., Vasa, L., Jäckel, K. (2023): Characteristics of segments according to the preference system for job selection, opportunities for effective incentives in each employee group. *Decision Making: Applications in Management and Engineering* 6: 2 pp. 557-580.
- [8] Johnson, K., Hays, C., Center, H., Daley, C. (2004). Building Capacity and Sustainable Prevention Innovations: A Sustainability Planning Model. *Evaluation and Program Planning*. 27, pp. 135–149.
- [9] Neal, R.A. (1995). Project definition: the soft-systems approach. *International Journal of Project Management*, 13(1), pp. 5-9.
- [10] Project Management Institute (2017). *Project Management Body of Knowledge*, 6th edition, Pennsylvania, USA
- [11] Project Management Institute (2021). *Most Influential Projects: 2021 Edition*. <https://www.pmi.org/most-influential-projects-2021> (letöltve: 19/03/2022)
- [12] Scheirer, M. A. (2005). Is Sustainability Possible? A Review and Commentary on Empirical Studies of Program Sustainability. *American Journal of Evaluation*, 26(3), pp. 320–347.
- [13] Sharma, A., Lutchman, C. (2006). Scope Definition for Expanding Operating Projects. *ACE International Transactions*.
- [14] Shenhar, A., Dvir, D., Levy, O., Maltz, A.C. (2001). Project success: a multidimensional strategic concept. *Long Range Plan.* 34 (6), pp. 699–725.
- [15] Yarbrough, Q. (2021). Project Definition: The Meaning of a Project. <https://www.projectmanager.com/blog/project-definition> (letöltve: 12/08/2022)
- [16] Varga, J., Csiszárík- Kocsir, Á. (2017). Women in the Project Management. In: Žaneta, Ilmete; Jānis, Ikstens (szerk.) *Project Management Development - Practice and Perspectives: Sixth International Scientific Conference on Project Management in the Baltic Countries*. Riga, Lettország: University of Latvia (2017) pp. 355-369.
- [17] Varga, J. (2017). A szervezetek versenyképességének alapjai: a vállalati versenyképesség erősítésének lehetőségei. In: Csiszárík-Kocsir, Ágnes

- (szerk.) Vállalkozásfejlesztés a XXI. században: VII. tanulmánykötet. Budapest, Magyarország: Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar (2017) 833 p. pp. 725-743.
- [18] Varga, J., Csiszárík-Kocsir, Á. (2019). Redefining the Role of Project Leader for Achieving a Better Project Result. PM WORLD JOURNAL 8: 8 pp. 1-18. 18 p. (2019)
- [19] Varga, J. (2021). Defining the economic role and benefits of micro, small and medium-sized enterprises in the 21st century with a systematic review of the literature. Acta Polytechnica Hungarica 18(11), pp. 209-228.
- [20] Varga, J., Garai-Fodor, M., Csiszárík-Kocsir, Á. (2022). The impact of the pandemic on the crisis management practices of Hungarian SMEs. In: Szakál, Anikó (szerk.) IEEE 20th Jubilee International Symposium on Intelligent Systems and Informatics (SISY 2022). Szabadka, Szerbia: IEEE (2022) 457 p. pp. 181-188.
- [21] Varga, J. (2023). Az innováció szerepe és a versenyképességgel való összefüggései. In: Csath, Magdolna; Nagy, Balázs (szerk.) Innovációs sikerfeltételek a kis- és közepes vállalkozások (mkkv-k) körében: 3. kötet. Budapest, Magyarország: Pázmány Péter Katolikus Egyetem (2023) 372 p. pp. 51-139.